

Opinnäytetyö AMK

Liiketalouden koulutusohjelma

Juridiikka

2019

Lassi Kärkäs

OSAKEYHTIÖN VEROTUS

Lassi Kärkäs

OSAKEYHTIÖN VEROTUS SUOMESSA

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan osakeyhtiötä koskevaa verotusta. Tavoitteena on käsitellä Suomen lainsäädännön sisältämiä verotuksen yleissäännöksiä helposti ymmärrettävässä muodossa ja samalla koota tietopaketti osakeyhtiöön kohdistuvasta verosääntelystä.

Opinnäytetyö toteutettiin perehtymällä verotusta käsittelevään kirjallisuuteen sekä ajantasaiseen lainsäädäntöön. Tähän työhön kootut tiedot on otettu uusimmista verotusta käsittelevistä teoksista.

Työn jokaisessa luvussa käsitellään verotuksellisesti merkittävää osa-aluetta. Ensimmäiseksi käsitellään verotuksellisesti merkittävää tulolähdejakoja, joka on tällä hetkellä muutosvaiheessa. Hallituksen esitys tulolähdejaon poistamisesta yhteisöjen osalta hyväksyttiin eduskunnan toimesta vuoden 2019 keväällä. Muutoksen seurauksena osakeyhtiön toiminnan tulot verotetaan vain maatilatalouden tuloon tai elinkeinotuloon kuuluvina. Samassa luvussa tuodaan esille nykyiset tuloon kohdistuvat verolait: TVL, EVL ja MVL. Toisessa luvussa pohdittiin, missä menee raja yrityksen verosuunnittelussa. Omana lukunaan on osinkoon liittyvä verotus, sillä osingonjaon yhteydessä verotuksen vaikutus ulottuu myös luonnollisiin henkilöihin. Viimeisenä käsitellään kulutusveroja, joista tärkein on arvonlisävero.

Materiaalin kokoamisen tuloksena saatiin teos, jossa kuvataan osakeyhtiön saaman tulon verotuksen yleispiirteet ja muutama niihin sisältyvä erikoissäännös. Koska nykyinen osakeyhtiön saama tulo on jaettuna kolmeen eri verolakiin niiden tulolähteen mukaan, voidaan päätellä kyseisen verotuksen olevan monimutkaista. Osakeyhtiön sekä minkä tahansa muun elinkeinotoimintaa harjoittavan tahon kannalta verosuunnittelun raja voi olla epäselvä. Siksi tähän on koottu ne linjaukset, jotka alan asiantuntijat ovat tehneet lain tulkinnan seurauksena. Eräät oikeustapaukset ja havainnekuvat auttavat ymmärtämään, sallitun ja ei-sallitun rajaa. Kaiken kaikkiaan yrityksen toiminnan sisältämällä hankinnoilla on jo itse hankintahinnan muodossa liitännä verotukseen, jolla on eri vaikutus kuin liiketoimintaa harjoittamattomalla kuluttajalla.

Tämä opinnäytetyö auttaa kaikkia, jotka miettivät verovelvollisuuksiaan, kun pohtivat osakeyhtiön perustamista tai tähän yritysmuotoon siirtymistä. Teos ei ole kaiken kattava, mutta varmasti tämän avulla saadaan käsitys Suomen verolainsäädännön nykyisestä monimutkaisuudesta.

ASIASANAT:

tulolähde, tulovero, arvonlisävero, veronkierto, osinko, verosuunnittelu

Lassi Kärkäs

TAXATION OF LIMITED COMPANIES IN FINLAND

This thesis deals with the Finnish tax legislation of limited companies. Tax legislation affects in both direct and indirect ways on limited companies in Finland. The objective is to gather the main regulations of Finnish tax legislation into easy-to-read form. This thesis also aims to be a databank of taxation of limited companies in Finland.

The data was gathered together by getting acquainted to literature of taxation and real-time legislation. Since the theme, taxation of limited companies, is included in topics like limited company or taxation the main literature source is the newest books. The thesis is divided into topics. First sources of income and taxation of income are discussed. This chapter includes Finnish Income Tax Acts. Finnish government suggested removing corporation's sources of income which was accepted by the Finnish Parliament in March 2019. This means that all incomes will be under either legislation of trade tax or farm economy tax. After that, the tax planning is looked into and legal or illegal ways are described. Dividend is presented in its own chapter as dividend taxation also affects natural persons. Moreover, consumption taxes are highlighted. These taxes affect the corporate purchases. In Finland the most common and known tax on consumption is VAT.

After the material is put together this thesis includes the main regulations and some special occasions in Finnish tax legislation of incomes. As today's legislation has three different sources of income, it is easy to conclude the complexity of legislation. In addition, when focusing on limited companies, Bookkeeping Act and all sorts of tax deductions and accrual provisions should be taken into account. Tax planning in limited company or any other company with industrial and commercial activity is demanding. The edge between legal and illegal ways may be vague but to understand tax planning this thesis has some interpretations made by experts of the theme. This thesis brings a easy way to understand tax liability for persons who consider to start a limited company or change of the form of enterprise.

KEYWORDS:

source of income, income tax, value added tax, tax avoidance, tax planning, dividend

SISÄLTÖ

LYHENTEET	6
1 JOHDANTO	7
2 TULOLÄHDEJAKO JA LAINSÄÄDÄNTÖ	8
2.1 Yleistä	8
2.2 Osakeyhtiön verotusta koskeva sääntely	8
2.3 Tuloverolaki	9
2.3.1 Suomesta saatu tulo	9
2.3.2 Kiinteä toimipaikka	10
2.4 Laki elinkeinotulon verottamisesta	10
2.4.1 Tulot	11
2.4.2 Menot	11
2.4.3 Jaksottaminen	12
2.5 Maatilatalouden tuloverolaki	15
2.5.1 Tuloksen laskeminen	16
2.5.2 Veronalaiset tulot	16
2.5.3 Vähennyskelpoiset menot	17
2.5.4 Jaksottaminen	17
3 VEROSUUNNITTELU	19
3.1 Yleistä	19
3.2 Verosuunnittelussa huomioitavat maksut	19
3.3 Verosuunnitteluun vaikuttavat tekijät	20
3.4 Aggressiivinen verosuunnittelu ja veron minimointi	20
3.5 Veron kiertäminen	23
3.5.1 Yleislausekkeen rakenne	24
3.5.2 Miniosakeyhtiö	24
3.5.3 Peitelty osinko	25
3.5.4 Oikeustapaus	26
4 OSINKO	29
4.1 Yleistä	29
4.2 Luonnollinen henkilö	29

4.3 Yhtiö	30
5 KULUTUSVEROT	32
5.1 Yleistä	32
5.2 Valmisteverot	32
5.3 Arvonlisävero	34
5.3.1 Verovelvollisuus	34
5.3.2 Toiminnan aloittaminen	35
5.3.3 Alarajahuojennus	35
5.3.4 Veropohja	36
5.3.5 Verokanta	37
5.3.6 Vähennysoikeus	38
5.3.7 Veron kohdistaminen	39
6 YHTEENVETO	40
LÄHTEET	41

KUVAT

Kuva 1. Korkokikkailu.	22
Kuva 2. Siirtohintojen optimointi.	22
Kuva 3. Aineetoman omaisuuden sijoittaminen.	23

TAULUKOT

Taulukko 1. Verokannat	38
------------------------	----

LYHENTEET

ALV	arvonlisäverolaki (30.12.1993/1501)
EU	Euroopan Unioni
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360)
HAO	hallinto-oikeus
HE	hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKO	Korkein oikeus
KPL	kirjapitolaki (30.12.1997/1336)
MVL	maatilatalouden tuloverolaki (15.12.1967/543)
OYL	osakeyhtiölaki (21.7.2006/624)
PerVL	perintö- ja lahjaverolaki (12.7.1940/378)
TVL	tuloverolaki (30.12.1992/1535)
VML	laki verotusmenettelystä (18.12.1995/1558)

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda osakeyhtiötä koskevan verolainsäädännön pääpiirteet esille. Tarkoituksena on esittää tärkeimmät lait helppolukuisesti. Näillä säännöksillä on osakeyhtiön toiminnan kannalta välitön tai välillinen vaikutus. Tavoite on laatia yhteinen teos, jossa selvennetään sekä osakeyhtiöön oikeushenkilönä että luonnollisiin henkilöihin liittyviä verosäännöksiä. Osakeyhtiön toiminta on siinä määrin mielenkiintoinen verotuksellisessa mielessä, että siihen vaikuttavat useat eri verolainsäädännöt yhdessä. Toimintaan vaikuttavat esimerkiksi tuloverolaki, elinkeinotulon verotus ja arvonnäkövero. Opinnäytetyön tarkoitus ei ole olla kaiken kattava teos osakeyhtiön verotuksesta, vaan tarjota yleiskatsaus siihen.

Koska verotus on Suomessa monialaisesti säänneltyä, on työn toteutustapana kerätä eri lähteiden tiedot yksiin kansiin. Opinnäytetyö pohjautuu suurimmalta osaltaan teokseen *Vero-oikeuden yleiset opit* (2015, Kauppakamari). Kirjassa on käsitelty kattavasti vero-oikeuteen liittyviä säännöksiä. Kirjan kirjoittajien ollessa vero-oikeuden asiantuntijoita, on voitu pitää teosta luetettavana lähteenä ajantasaisen lainsäädännön muutosten kanssa. Oikeustapauksia on lisätty opinnäytetyöhön osaan kappaleista oikeuskäytännön ymmärtämiseksi. Osakeyhtiö on yritysmuotona Suomessa uusien yritys osalta yksi suosituimmista ja monesti myös toiminnan kasvaessa harkittavana oleva vaihtoehto. Kun tämänkaltaisissa tilanteissa pohditaanärkevintä vaihtoehtoa verotuksellisessa mielessä, saattaa lainsäädäntö tuoda omat haasteensa. Opinnäytetyö pyrkii tarjoamaan ratkaisun juuri edellä mainittuihin tilanteisiin ja vastata kysymykseen: Mitä veroja osakeyhtiön toimintaan kohdistuu.

Osakeyhtiön verotusta ei itsenäisesti ole käsitelty monessakaan teoksessa, vaan aihe on enemmän sisältynyt osakeyhtiön oikeudellista puolta tai elinkeinoverotusta koskevaan kirjallisuuteen. Tämän lisäksi osakeyhtiötä tai ylipäänsä verotukseen liittyvä lainsäädäntö on ollut melko muuttumaton oikeudenala. Pääsäännöt ovat pysyneet suurimmilta osilta siten samoina vuodesta toiseen, vaikka alkuperäiset sanamuodot ja säädökset ovat vuosikymmenien takaa. Verotukseen Suomessa liittyvä tulolähdejako on osakeyhtiön kannalta kimurantti. Hallitus esitti 22.3.2018 yhteisöjä koskevan tulolähdejaon poistamista, jonka eduskunta hyväksyi 15.3.2019.

2 TULOLÄHDEJAKO JA LAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 Yleistä

Tässä luvussa tuodaan esille yleisellä tasolla keskeisin osakeyhtiön toiminnan verotusta koskeva lainsäädäntö. Osakeyhtiön tuloa verotettaessa käytetään tulolähdejakoja. Yrityksen tulot jaetaan kolmeen eri tulolähteeseen: elinkeinotoiminta, maatalous ja muu toiminta (henkilökohtainen tulonlähde). Tarkoituksena on jakaa niin varat ja kulut kuin tulot ja menot oikeisiin tulolähteisiin sekä ehkäistä verokeinottelua. Jaakko Ossa mainitsee *Yritystoiminnan verotus* -kirjassaan, että tulolähteiden täydellisellä yhdistämisellä voisi olla neutraalisuusongelmia, kun osakeyhtiöllä on merkittäviä liiketoiminnan ulkopuolisia tuloja ja varoja.¹ Hallitus on kuitenkin esittänyt vuonna 2017 muutosta yhteisöjen tulolähdejakoon. Esityksen tarkoituksena on jatkossa jakaa yhteisöjen tulolähdejako vain maatalouden ja elinkeinotoiminnan tulolähteisiin. Nykyisiin muun toiminnan tulon lähteistä saatuihin tuloihin sovellettaisiin mitä laissa säädetään elinkeinotoiminnasta. Elinkeinotoiminnan käsite pysynee samana, kun siihen viitataan muualla lainsäädännössä. Käsite tarkoittaisi vain varsinaista elinkeinotoimintaa eli liike- ja ammattitoimintaa. Ennen erillään oleva kiinteistöliiketoiminta liitetään osaksi elinkeinotoiminnan käsitettä.² Hallituksen esitys kävi kahdesti lausuntokierroksella vuonna 2018, kunnes sen lopullisen version eduskunta 15.3.2019 hyväksyi. Kyseinen lainmuutos tulee voimaan 1. heinäkuuta 2019. Esityksen mukaisesti verotulot pienenisivät vain 13-16 miljoonaa euroa, mutta konkreettinen vaikutus tulee näkymään vasta ensimmäisen verovuoden jälkeen.

2.2 Osakeyhtiön verotusta koskeva sääntely

Kuten edellisessä luvussa kerrottiin, jaetaan osakeyhtiön tulot ja menot kolmeen eri tulolähteeseen. Tulolähteitä koskevat lainsäädännöt ovat: laki elinkeinotulon verotuksesta (24.6.1968/360), tuloverolaki (30.12.1992/1535) ja maatilatalouden tuloverolaki (15.12.1967/543). Näiden lisäksi osakeyhtiötä koskee arvonlisäverolaki

¹ Ossa 2014, 70

² Eduskunta 2019, 21

(30.12.1993/1501), jota käsittelen kuitenkin yhdessä kulutusverojen (luku 5) kanssa, arvonlisäveron luonteen takia. Osinkotulot käsittelen erikseen (luku 4), jolloin niihin sovellettavat lait ovat helpommin ymmärrettävissä.

2.3 Tuloverolaki

Tuloverolain 1.2 § mukaisesti yhteisön tulosta suoritetaan veroa valtiolle ja kunnalle. Yhteisön määritelmä sisältää lain 3.4 § perusteella myös osakeyhtiön. Laissa verovelvollisuus jaetaan *yleiseen ja rajoitettuun verovelvollisuuteen*. Yleinen verovelvollisuus koskee kotimaisen yhteisön verovuonna täältä ja muualta saamaa tuloa (TVL 9.1). Ulkomainen yhteisö on rajoitetun verovelvollisuuden mukaisesti Suomesta saamastaan tulosta veronmaksuvelvollinen (TVL 9.1). Ulkomaisen yhteisön tulee, mikäli sillä on elinkeinon harjoittamista varten kiinteä toimipaikka Suomessa, suorittaa veroa kaikesta tähän toimipaikkaan kuuluvaksi luettavasta tulosta (TVL 9.3).

2.3.1 Suomesta saatu tulo

Suomesta saatu tulo luetteloidaan TVL 10 §:ssä. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan niitä osakeyhtiötä koskevia kohtia, joissa osakeyhtiö on verovelvollinen. Täten osakeyhtiön Suomesta saatua tuloa ovat:

1. täällä olevasta kiinteistöstä tai suomalaisen asunto-osakeyhtiön tai muun osakeyhtiön osakkeiden taikka asunto-osuuskunnan tai muun osuuskunnan jäsenyyden perusteella hallitusta huoneistosta saatu tulo;
2. täällä harjoitetusta liikkeestä, ammatista, maataloudesta tai metsätaloudesta saatu tulo;
3. osinko, osuuskunnasta saatu ylijäämä ja muu niihin rinnastettava tulo, joka on saatu suomalaiselta osakeyhtiöltä, osuuskunnalta tai muulta yhteisöltä, sekä osuus suomalaisen yhtymän tuloon; (30.12.2014/1399)
4. korkotulo, jos velallinen on Suomessa asuva henkilö taikka suomalainen yhteisö, yhtymä, yhteisetuus tai kuolinpesä;
5. rojaliti, lisenssimaksu ja muu niihin rinnastettava hyvitys, jos hyvityksen perusteena olevaa omaisuutta tai oikeutta käytetään elinkeinotoiminnassa täällä tai jos hyvityksen maksamiseen velvollinen on Suomessa asuva henkilö tai suomalainen yhteisö, yhtymä, yhteisetuus tai kuolinpesä;
6. suomalaisen sijoitusrahaston voitto-osuus sekä suomalaisesta henkilöstörahasosta saatu rahasto-osuus ja ylijäämä;

7. täällä olevan kiinteistön tahi suomalaisen asunto-osakeyhtiön tai muun osakeyhtiön tai osuuskunnan, jonka kokonaisvaroista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu yhdestä tai useammasta täällä olevasta kiinteistöstä, osakkeiden tai osuuksien luovutuksesta saatu voitto; (29.12.2009/1741)
8. pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuva suoritus; (29.12.2009/1741)
9. eläketulo tai muu suoritus, joka on saatu toisesta valtiosta otetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella, siltä osin kuin vakuutuksen maksuja on vähennetty Suomen verotuksessa; (11.5.2012/219)
10. osakevaihdossa syntynyt luovutusvoitto, joka olisi ollut veronalaista tuloa, jos siihen ei olisi sovellettu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 52 f §:n 2 momenttia, mainitun pykälän 3 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. (11.5.2012/219)

2.3.2 Kiinteä toimipaikka

Kiinteän toimipaikan määritelmä on kirjattu TVL 13 a §:ään ja se kuuluu seuraavasti:

Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa elinkeinon pysyvää harjoittamista varten on erityinen liikepaikka tai jossa on ryhdytty erityisiin järjestelyihin, kuten paikkaa, jossa sijaitsee liikkeen johto, sivuliike, toimisto, teollisuuslaitos, tuotantolaitos, työpaja tai myymälä taikka muu pysyvä osto tai myyntipaikka. Kiinteäksi toimipaikaksi luetaan myös käytössä oleva kaivos tai muu löydös, kivilouhos, turvesuo, soranotto- tai muu siihen verrattava paikka taikka palstoitettujen tai palstoitettaviksi tarkoitettujen kiinteistöjen elinkeinotoimintaan kuuluvassa myynnissä nämä kiinteistöt ja rakennusurakoinnissa paikka, jossa sellaista urakointia on huomattavassa määrässä harjoitettu, sekä linjaliikenteen harjoittamisessa myös liikkeen huolto- tai muu erityinen, liikennettä palveleva pysyvä liikepaikka.

2.4 Laki elinkeinotulon verottamisesta

Elinkeinotoiminnan tuottaman tulon verotuksesta säädetään laissa elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360). Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammattitoimintaa (EVL 1 §). Osakeyhtiön verotusta toimittaessa veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot sekä muut jäljempänä säädetyt vähennyskelpoiset erät jaksotetaan asianomaisten verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi. Elinkeinotoiminnan tulos on verovuoden tuottojen ja kulujen erotus (EVL 3 §).

2.4.1 Tulot

Elinkeinotulolähteen veropohja on laajin tulolähteistä. EVL 4 §:n mukaisesti veronalaisia elinkeinotuloja ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahan arvoisena etuutena saadut tulot. Tätä voidaan pitää pääsääntönä. Tuloiksi luokiteltavien suoritusien selventävä esimerkkiluettelo on kirjattu EVL 5 §:ään. Oikeuskäytännössä tulon käsitettä on tulkittu melko lavasti, vaikkakin tilanteista valtaosassa asetelmista on ollut selvä. Yksinkertaisimmillaan asetelma on ollut markkinaolettaman mukaisessa tilanteessa.³ Näin ollen veronalainen elinkeinotulo on:

1. ulkopuoliselta talousyksiköltä tuotannontekijän luovutuksesta saatua
2. rahavastiketta
3. joka on realisoitunut.⁴

EVL 6 §:ään on tehty esimerkkiluettelo niistä laskentaeristä, joita ei lueta veronalaisiksi tuloiksi. Muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhteisön saamat käyttöomaisuusosakkeiden luovutushinnat eivät ole veronalaista tuloa (EVL 6.1 §:n 1 k). Tämä on osakeyhtiön kannalta merkittävin ei veronalaiseksi luettava tulo. Kyseisen kohdan verovapauden edellytykset määritellään tarkemmin EVL 6 b §:ssä. Siitä käy selville, että käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitto ja luovutustappio ovat verotuksen ulkopuolella. Vaikka EVL:ssä ei ole tarkennettu, mikä kaikki kuuluu pääomasijoitustoimintaan, on oikeuskäytännössä tulkintatilanteet olleet useasti esillä (KHO 2009 T 1619, KHO 2009:64, KHO 2010:12 ja KHO 2013:29). Ossa mainitsee näiden tapausten pohjalta yhtenäisen tekijän pääomasijoitusosakkeille oikeuskäytännössä: Osakkeita pidetään vain rajattu aika ja niitä pyritään ”jalostamaan”, jotta niiden arvo nousisi. Tulo muodostuu osakepotin myynnistä.⁵

2.4.2 Menot

Menojen vähennyskelpoisuuden pääsääntö on esitetty EVL 7 §:ssä. Vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja me-

³ Wikström ym, 2015, 227

⁴ Wikström ym. 2015, 228

⁵ Wikström ym. 2015, 229

netykset (EVL 7 §). Pääsääntö voidaan Ossan mukaan avata kahteen laajempaan kriteeriin, koska se on kirjoitettu samalla tavalla laajaksi kuten tulojenkin osalta, symmetriaperiaatteen mukaisesti. Vähennyskelpoisia ovat sekä

1. menot, jotka on uhrattu vakaassa tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa, että
2. menot, jotka tarkoituksesta riippumatta ovat kerryttäneet tai säilyttäneet tuloja.⁶

Menojen vähennyskelpoisuutta arvioitaessa lähtökohtana on subjektiivinen arvioimistapa, koska verovelvollisella on oikeus pyrkiä taloudelliseen tulokseen parhaaksi katsomallaan tavalla. Esimerkkiluettelo niistä menoista, jotka ovat vähennyskelpoisia on lueteltu EVL 8 §:ssä ja erityistilanteet EVL 15 – 18 §:ssä. Huomioitavaa on myös se, että EVL 53 §:n mukaisesti vähennyskelpoisia ovat myös menot, jotka kohdistetaan elinkeinotoimintaa välittömästi tai välillisesti edistäviin tarkoituksiin. Täten henkilökunnan virkistystoimintaan liittyvät menot ovat vähennyskelpoisia. Tulojen kohdalla (2.3.1) markkinaolettama loi kolmen kohdan kriteerin. Menot voidaan ilmoittaa vastaavalla tavalla, mutta peilikuvana. Menon pitää siis olla:

1. ulkopuoliselle talousyksikölle suoritettua
2. rahavastiketta tuotannontekijästä
3. menon pitää olla reaalin.⁷

Edellä mainitut kriteerit auttavat, kun eritellään menoja ja vähennyskelvottomia suorituksia. Suoritukset, joiden vastapuolet eivät selkeästi ole markkinatilanteen mukaisesti ulkopuolisia toisilleen kuuluvat eräänlaiseen harmaaseen alueeseen rajanvedon kannalta. Tämän kaltaisia tilanteita syntyy muun muassa velkojien, verottajan ja yhteisön osakkeiden kanssa. Näiden tahojen kanssa voitonjakotyyppisiä eria tai voitonjakoa ovat korot, verot ja osingot.⁸ En kuitenkaan käsittele näitä enempää, sillä tarkoituksena ei ole tässä työssä perehtyä erikoistilanteisiin sen tarkemmin. Kyseisten suoritusten vähennyskelpoisuuden säännökset löytyvät kuitenkin edellä mainituista lainkohdista.

2.4.3 Jaksottaminen

Osakeyhtiön kirjanpidon kannalta yksi tärkeä osa on oikeanlainen jaksottaminen. Jaksottamissäännökset määräävät, miten veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot

⁶ Wikström ym. 2015, 233

⁷ Wikström ym. 2015, 234

⁸ Wikström ym. 2015, 234

kohdistetaan eri verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi.⁹ Kirjanpidollisesti laskentaerien kohdalla EVL:n mukainen *suoriteperuste* vaikuttaa oikealle verovuodelle kohdistamiseen. Ajallinen kohdistaminen kytkeytyy täten tuotannontekijän vastaanottoon ja suoritteen luovutukseen. Maksutapahtumalla ei siis ole merkitystä. Seuraavissa kappeleissa tarkastellaan perussäännöt niin tulon kuin menon jaksotussäännöistä. Erityissäännökset sisältyvät EVL 28-45 §:iin ja ne sisältävät eri omaisuuslajeihin liittyviä säännöksiä. Eri omaisuuslajeja ovat vaihto-, käyttö-, sijoitus- ja rahoitusomaisuudet, näiden määritelmät ovat EVL 9-12 §:ssä.

Tulon jaksottaminen.

Tulo on sen verovuoden tuottoa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai muuna rahanarvoisena etuutena (EVL 19 §). Pääsäännöstä poiketen vähäiset tuloerät voi kuitenkin lukea sen verovuoden tuloksi, jona niiden maksu on saatu. Elinkeinotoimintaan liittyvän riskin johdosta myös tulon kertymiseen liittyy epävarmuutta. Tällaisen epävarmuuden liittyessä tulevaisuuden tapahtuman toteutumiseen liittyy myös tuloon lykkäävä ehto tai mahdollisesti purkava ehto. Ehtojen ja epävarmuuden seurauksena tulon oikea tulouttamisajankohta ei mene pääsäännön mukaisesti. Lähtökohtana lykkääväehtoisessa tulossa on realisoituminen vasta ehdon täytyessä, mutta purkavaehtoisessa realisoituminen tapahtuu heti. Purkavan ehdon täytyessä kuitenkin tulo peruuntuu, pienentäen verotettavaa tuloa.¹⁰

Luovutushinnat

Luovutushintoihin liittyen eri omaisuuslajien kohdalla ei ole erityissäännöksiä vaan niiden tulouttaminen tapahtuu kuten muillakin tuloilla, suoritteen luovutushetken mukaan. Tämä tulee esille siinä, että esimerkiksi osamaksukauppaa koskevan omistusoikeuden siirtymisajankohdan määrittäminen sopimusehdoissa ei vaikeutua tulouttamiseen. Kauppahinta edellä mainitussa tilanteessa on tuloutettava kokonaan sinä verovuonna, jona sopimus on tehty ja hyödyke luovutettu ostajalle.¹¹ EVL 19.2 § mukaisesti pitkän valmistus-

⁹ Wikström ym. 2015, 244

¹⁰ Wikström ym. 2015, 246

¹¹ Wikström ym. 2015, 246

ajan vaativan suoritteen kohdalla voi verovelvollinen kuitenkin käyttää osatuloutusmenetelmää. Kirjanpitovelvollisen tulee myös noudattaa kaikkien tällaisten tulojen kirjaamisessa tuotoksi samaa perustetta (KPL 5:4 §).

Korko- ja vuokratulot

Korko- ja vuokratulot ovat sen verovuoden tuloa, jolta ne suoritetaan. Näin siis, vaikka perittävän koron eräpäivä olisi vuodenvaihteen jälkeen, mutta itse korko on verovuodelta kertynyttä. Tässä tapauksessa merkitykseltään vähäiset korot voidaan jaksottaa maksuperusteisesti. Mikäli korko-, vuokra- tai muu ennakkoon saatu tulo, jonka suuruus määräytyy ajan kulumisen perusteella ja jonka voidaan katsoa osittain tai kokonaan kohdistuvan vähintään kahteen sen verovuoden jälkeiseen verovuoteen, jonka aikana se on saatu, voi verovelvollinen vaatia niiden jaksottamisesta yhtä suurina vuotuisina erinä niiden verovuosien tuotoksi, joilta ne on saatu (EVL 20 §). Ossan mukaan tämä tapahtuu käytännössä tilinpäätöksessä ja sitä kautta veroilmoituksessa.¹² Enimmäisvuosimäärä muiden tuloerien kuin korkojen kohdalla on 10 vuotta. Lisäksi Ossa mainitsee, että EVL 20 §:ää voidaan soveltaa korkoihin ja vuokriin jopa lyhyemmältä saadulta ajalta kuin kaksi vuotta.¹³

Menon jaksottaminen

Meno on sen verovuoden kulu, jonka aikana sen suorittamisvelvollisuus on syntynyt (EVL 22 §). Samalla tavalla kuin vähäisten tulojen kanssa, myös vähäiset menot voidaan kuitenkin lukea maksutapahtuman verovuoden kuluksi. Näitä vähäisiä menoja ovat Ossan mukaan yrityksen liikevaihtoon ja tulokseen nähden vähäiset menoerät, kuten posti-, puhelin- ja lomakemenot. Kuluksi kirjaamiseen vaikuttaa menon realisoituminen eli tuotannon tekijän on vastaanottaminen. Verovelvollisen suorittaessa maksun sitovan velvoitteen nojalla vasta seuraavana vuonna luovutettavasta suoritteesta, on tämä maksu menoennakko, joka kypsy maksuksi vasta, kun suorite realisoituu.¹⁴ Menetys on sen verovuoden kulu, jonka aikana se on todettu, ellei muuta säädetä (EVL 22.2 §). Eräille menoille on omat pääsäännöstä poikkeavat erikoissäännöksensä EVL 23-27 §:ssä.

¹² Wikström ym. 2015, 247

¹³ Wikström ym. 2015, 246

¹⁴ Wikström ym. 2015, 247

Hankintamenot

Hankintamenot liittyvät olennaisesti osakeyhtiön kuluihin ja niiden jaksottamiseen. Kysymys hankintamenon määrittämisestä tulee esille menoerän kertakuluna vähentämisen ja poistoina omaisuuslajiin kuuluvien omaisuuden luovutushintaa vastaan.¹⁵ Pääsääntö hankintamenon määräytymisestä on EVL 14 §:ssä, jonka mukaan hankintameno on hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuneiden muuttuvien menojen määrä. Tästä poiketen ei kuitenkaan arvonlisävero kuulu hankintamenuon, ellei se ole vähennyskelpoton. Ossa yksinkertaistaa ja tulkitsee pääsääntöä KPL 4:5.1 § avulla, josta voidaan olennaisuusperiaatteen avulla lisätä hankintamenon määritelmään myös kiinteät kulut ja valmistusaikaiset korot. Näin ollen yrityksen toiminnan laajuudesta ja sen muutoksista johtuvat menot eivät kuulu hankintamenuihin luettaviksi. Esimerkkeinä näistä menoista Ossa mainitsee yrityksen rahoituksesta ja toiminnan johtamisesta sekä yleishallinnosta aiheutuneet menot. Ulkopuolelta hankittujen hyödykkeiden kohdalla hankintamenuon luettaisiin, ennen luovutusta, myös toimitukseen liittyvät kulut. Tämän jälkeen ne vähennetään muina kuluina.¹⁶ Hankintamenuihin liittyy myös olennaisesti omaisuuslajien luokittelu, sillä eri lajien hankintamenuilla on erilaiset jaksotussäännöt. Omaisuuslajit on opinnäytetyössä rajattu käsittelyn ulkopuolelle, koska ne ovat kirjanpidon harjoittamisen kannalta enemmän relevantteja. Opinnäytetyön tarkoituksena ei ole tarkastella kirjanpidoista näkökulmaa.

Elinkeinotoiminnan tappio

Elinkeinotoiminnan tappiolla tarkoitetaan tappiollista tulosta, joka on saatu käyttäen EVL:n säännöksiä (EVL 119.2 §). Tappio voidaan vähentää elinkeinotoiminnan tuloksesta seuraavan 10 verovuoden aikana sitä mukaan kuin tuloa syntyy (EVL 119.1 §).

2.5 Maatilatalouden tuloverolaki

Tuloon, joka saadaan maataloudesta tai maa- ja metsätaloudesta, toimitettavasta verotuksesta säädetään maatilatalouden tuloverolaissa (15.12.1967/543). Maataloudella tarkoitetaan varsinaista maataloutta sekä erikoismaataloutta tai maa- tai metsätalouteen

¹⁵ Wikström ym. 2015, 249

¹⁶ Wikström ym. 2015, 250

liittyvää muuta toimintaa, jota ei pidetä erillisenä liikkeenä (MVL 2.1 §). Maatila on puolestaan itsenäinen taloudellinen yksikkö, jolla harjoitetaan maa- tai metsätaloutta (MVL 2.2 §). Lähtökohtaisesti voitaisiin ajatella, että edellä mainitun mukaisesti maatilalla tarkoitettaisiin yhdysviljelyksessä eli vierekkäin olevia tiloja tai alueita. KHO onkin lausunut ratkaisussaan 2009 T 1741, joka koski PerVL huojennussäännöstä, että jopa eri kunnissa sijaitsevat metsätilat voivat kuulua samaan maatilakokonaisuuteen. KHO:n perustelujen mukaan huomionarvoista on metsänhoidossa tapahtunut muutos, jossa nykykaiseen metsänhoitoon kuuluu tilojen erillään olo varsinaisesta päättilasta.¹⁷

2.5.1 Tuloksen laskeminen

Maatalouden tulos saadaan vähentämällä maatalouden puhtaasta tulosta maataloudesta johtuneet velan korot sekä indeksi- ja kurssitappiot (MVL 3.1 §). Maatalouden puhdas tulo on maataloudesta rahana tai rahanarvoisena etuutena verovuonna saatujen tulojen ja tulojen hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiden menojen erotus (MVL 4.1 §). Käsitellään niin tulot kuin menot omina kappaleinaan seuraavaksi.

2.5.2 Veronalaiset tulot

Maatalouden veronalaisten tulojen luettelo on MVL 5 §:ssä, joka on vastaavanlainen esimerkkiluettelo kuin mitä EVL 5 §. Ossa on tiivistänyt luettelosta tavallisimmat maataloustulot seuraavasti: ”Tavanomaisia maataloustuloja ovat maatalous- ja puutarhatuotteista saadut luovutushinnat sekä tulot kotieläimistä.”¹⁸ Kotieläinten luovutushintoihin sisältyy MVL 5.1 § 1 k:n mukainen erityissäännös. Mikäli olennainen osa kotieläimistä luovutetaan tai menetetään, jaetaan saadut luovutushinnat tai korvaukset verovelvollisen vaatimissa yhtä suurina erinä verovuoden ja kahden sitä seuraavan verovuoden veronalaisiksi tuotoiksi (MVL 5.1 § 1 k). Eräs toinen poikkeus luovutushintojen veronalaisuuteen liittyy yksityiskäyttöön ottoon. Veronlaiseksi tuloksi ei lueta laskennallisia luovutushintoja, kun verovelvollinen ottaa yksityistalouteen tilalta saatavia varsinaisen maatalouden

¹⁷ Wikström ym. 2015, 287

¹⁸ Wikström ym. 2015, 289

tuotteita tai puutarhatuotteita (MVL 4.2 §). Muiden yksityiskäyttöön otettujen omaisuuksien luovutushinnat ovat hankintamenoa vastaavan tai sitä alhaisemman, todennäköisen luovutushinnan suuruudelta veronalaista tuloa (MVL 4.3 §).

2.5.3 Vähennyskelpoiset menot

Maatalouden tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuvien vähennyskelpoisten menojen esimerkkiluettelo on MVL 6 §:ssä. Kuten veronalaisten tulojen kohdalla, on Ossa myös menojen osalta listannut niin sanotut luonnolliset menot helppolukuiseen muotoon: ”Vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa maataloudessa työskennelleiden palkat ja palkkasivukulut, siementen ja lannoitteiden hankintamenot, kotieläinten ostohinnat ja kaluston hankintamenot.”¹⁹ Poikkeuksiakin näihin maatalouden toiminnasta aiheutuviin luonnollisiin menoihin on kyseisessä luettelossa. Ensimmäinen koskee työmarkkinajärjestön jäsenmaksujen, jotka ovat vähennyskelpoisia (MVL 6.1 § 11 k). Toinen puolestaan on tulolähteiden rajoja ylittävä säännös, joka oikeuttaa toisesta tulolähteestä maatalouteen siirtämän omaisuuden poistamatta olevan hankintamenon tai sitä korkeampi toisessa tulolähteessä veronalaiseksi luovutushinnaksi katsottu määrä.²⁰ MVL 7 § rajaa pois ne menot, jotka eivät ole vähennyskelpoisia. Tämän luettelon lisäksi myös välittömät verot eli tulovero sekä perintö- ja lahjavero ovat Ossan mukaan vähennyskeltottomia. Kiinteistöveron osalta käytäntö on yhtäläinen MVL:n ja TVL:n sekä EVL:n osalta. Maatalouden tuotantorakennusten ja niiden rakennuspaikkojen kiinteistövero on vähennyskelpoinen, aivan kuten tuloverolain mukaisessa tulonhankinnassa ja EVL:n elinkeinotoiminnassa.²¹

2.5.4 Jaksottaminen

Maa- ja metsätalouden harjoittaminen on poikkeuksellista siltä osin, että se ei synnytä kirjanpitovelvollisuutta vaan muistiinpanovelvollisuuden. Luvussa 2.4.3 käsiteltiin EVL:n mukaista jaksottamista, jossa tulot ja menot jaksotettiin suoriteperiaatteen mukaan verovuosille. Maatalouden harjoittaja tekee muistiinpanot käteis- tai kassaperiaatteen mukaisesti eli *maksuperusteisesti*. Verovelvollisen ollessa yhteisö käytetään verovuotena

¹⁹ Wikström ym. 2015, 289

²⁰ Wikström ym. 2015, 290

²¹ Wikström ym. 2015, 291

tilikautta, muuten kalenterivuotta.²² Tulo on täten sen verovuoden tuloa, jona maksu on saatu tai suorite ollut käytettävissä. Meno puolestaan sen verovuoden menoa, jona maksu on maksettu tai vekseli hyväksytty.²³

²² Wikström ym. 2015, 291

²³ Wikström ym. 2015, 292

3 VEROSUUNNITTELU

3.1 Yleistä

Verosuunnittelussa pyritään Suomen oikeusjärjestyksen mahdollistamiin toimintavaihtoehtoihin, joiden avulla pyritään ennakoimaan, selvittämään ja arvioimaan määrällisesti edellä mainittuja verokustannuksia ja -seuraamuksia. Näin on mahdollista saada käsitys siitä, onko verojen minimointi kannattavampaa, kun siitä saatua hyötyä verrataan mahdollisesti muiden kustannusten määrälliseen kasvuun.²⁴

Verosuunnittelun ja veronkierron välinen raja määrittyy siinä, syntyykö veronsaajan siidonaisuus ja tavoitellaanko toiminnalla vieraita veroetuja. Verosuunnittelussa ja veron minimoinnissa tavoitteena on suorittaa verotus verovelvollisen esittämällä tavalla, hänen valintansa hyväksyen. Veronkierrossa tätä ei hyväksytä.

3.2 Verosuunnittelussa huomioitavat maksut

Yhtiön on maksettava tuloveroa, joka on tällä hetkellä osakeyhtiön osalta 20% verokannan mukainen. Sen lisäksi on mahdollinen arvonlisävero ja työnantajavelvollisuuksien niin sanotut palkkasivukulut otettava huomioon. Palkkasivukuluja ovat palkkojen mukaan määräytyvät työnantajan maksettavat kulut, jotka eivät kaikki ole veroja. Verokustannukset eivät jää tähän vaan joissain tilanteissa osakkaiden tulovero, varainsiirtovero tai aivan erikoistapauksissa perintä- ja lahjaverot on otettava huomioon verosuunnittelua pohdittaessa.²⁵

Edellä mainittujen verojen vuoksi verosuunnittelussa voi syntyä tilanteita, joissa yrityksen ja osakkaiden verotus ovat tarkastelun kohteena. Tällöin yhtiön omistusrakenteella on merkitystä kumman, yrityksen vai osakkaiden, verotus saa suuremman painoarvon. Omistusrakenteen ollessa keskittynyt, on omistajaosakkaiden verotuksella painoarvo yrityksen päätöksentekoon kauttaaltaan. Pörssiyritysten osalta tällä ei ole niinkään isoa merkitystä, osakkeiden ollessa enemmän sijoituskohteita, muussa kuin osingonjakopäätöksissä.

²⁴ Wikström ym. 2015, 89

²⁵ Wikström ym. 2015, 90

3.3 Verosuunnitteluun vaikuttavat tekijät

Verosuunnittelua voi harrastaa yksittäisestä yrityksestä aina yritysryhmiin välisellä skaalalla. Yhtiön verosuunnittelun tarpeeseen vaikuttaa paljolti se, miten paljon yhtiö on halukas maksamaan veroja. Seuraavaksi kolme kohtaa, joiden pohjalta yhtiö voi lähteä miettimään verosuunnittelun toimintamalleja:

1. veronmaksuhalukkuus
2. riskienottamisen halukkuus
3. aikaväli

Veronmaksuhalukkuus on käänteinen suhteessa suunnittelun tarpeeseen. Mitä vähemmän yhtiö haluaa maksaa veroja, sitä enemmän suunnittelulle on tarvetta. Riskienottaminen puolestaan lisää toimintavaihtoehtoja ja mahdollistaa monipuolisemman vaihtoehtovalikoiman yhtiön tueksi. Lainsäädännön muuttuessa nopeasti kannattaa miettiä suunnitteluhorisonttia tarkoin. Lyhyellä aikavälillä tämän vaikutus ei ole niin suuri kuin mitä se pitkällä aikavälillä mahdollisesti on.²⁶

Verosuunnittelua voi yhtiö harjoittaa, missä välissä sen elinkaarta tahansa. Esimerkiksi yritysmuotoa valitessa tai sitä muuttaessa, verokustannukset ovat keskeisessä asemassa. Nämä olivat vain helpoimpia esimerkkejä, mutta yrityksen muissakin rakentamiseen, kehittämiseen tai lopettamiseen liittyvissä toimita verotukselliset seikat ovat avainkriteereinä.²⁷

3.4 Aggressiivinen verosuunnittelu ja veron minimointi

Verosuunnittelun laita-alueilla ja verovelvollisen valinnanvapauden rajan tuntumassa ovat niin sanottu aggressiivinen verosuunnittelu ja veron minimointi. Näistä edellä mainittu on toimintaa, jossa aktiivisesti pyritään etsimään esimerkiksi tehokkuushäiriöitä verotusjärjestelmässä, aukkoja tai ”porsaanreikiä” verolaissa. Käytetään siis tarkoituksellisesti hyödyksi lain valmisteluissa sattuneita erheitä. Veron minimointi eroaa verosuunnittelusta siten, että siinä keskeisessä ja hallitsevassa asemassa ovat verokustannukset. Veron minimointi voidaan siten jakaa kahteen eri kategoriaan: hyväksyttävään eli veron säästämiseen ja ei-hyväksyttävään eli veron kiertämiseen. Yksi veron minimointikeino

²⁶ Wikström ym. 2015, 90-91

²⁷ Wikström ym. 2015, 90-91

on veropako. Tästä myös puhutaan eniten. Tässä toimintamallissa tulot pyritään siirtämään korkean verotuksen valtiosta, kuten Suomesta, alhaisemman verotuksen valtioon. Hyviä esimerkkejä tästä ovat julkisuudesta tuttujen asuminen Monacossa tai yritystoiminnan siirtäminen ”verokeitaisiin”.²⁸

Kehitysyhteistyön kattojärjestö (KEPA) on julkaissut vuonna 2017 kaksi artikkelia liittyen aggressiiviseen verosuunnitteluun. KEPA tarkoittaa aggressiivisella verosuunnittelulla samaa, mitä edellisessä kappaleessa veron minimointina tarkoitettiin. Artikkeleissa todetaan, ettei aggressiivisesta verosuunnittelusta tulla pääsemään lopullisesti eroon, mutta sitä voitaisiin vähentää ja samalla luoda markkinoista tasa-arvoisemmat niin pk-yritysten kuin vain kotimaassa toimivien yritysten kannalta. Kansainvälisten suuryritysten kohdalla tulisi tehdä velvoite julkaista aina toimintamaan osalta maksamansa verot sekä keskeisimmät taloudelliset tunnusluvut. Tällaisia suuryrityksiä ovat kaksi seuraavista raja-arvoista täyttävää:

1. taseen loppusumma 20 miljoonaa euroa
2. liikevaihto 40 miljoonaa euroa
3. tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 250 henkilöä.²⁹

KEPA:n artikkeleissa on esitetty ansiokkaasti aggressiivisen verosuunnittelun/veron minimoinnin osalta kuvaesimerkit. *Aggressiivinen verosuunnittelu – ja kuinka siitä päästään eroon* -verkkójulkaisu 9.2.2017 havainnollisti korkokikkailun (Kuva 1), siirtohintojen optimoinnin (Kuva 2) ja aineettoman omaisuuden sijoittamisen (Kuva 3).

²⁸ Wikström ym. 2015, 92

²⁹ Kehitysyhteistyön kattojärjestö 2017

Kuva 1. Korkokikkailu.

Kuva 2. Siirtohintojen optimointi.

Kuva 3. Aineettoman omaisuuden sijoittaminen.

Yhteenvedona näistä voidaan huomata isojen yritysten kikkailu ulkomaisten, samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden kanssa. Suomessa toimiva yritys siirtää erinäisten maksujen muodossa varoja yritysveroikeitisiin ja salaisuusvaltioihin. Yleiskäsitys verokeitaiden tai veroparatiisien sijainnista ovat trooppiset saaret, mutta myös EU:n sisällä on tämänkaltaisia valtioita. Näihin kuuluvat Alankomaat, Irlanti, Luxemburg, Saksa ja Kypros.³⁰

3.5 Veron kiertäminen

Veron kiertäminen on siis ei-hyväksyttävää veron minimointia, jossa tärkein ja ainoa tarkoitus sen aloittamiselle ovat verokustannukset. Tässä kappaleessa käsitellään yleisesti veronkierron yleislauseketta, ottaen mukaan mielestäni osakeyhtiötä koskevan soveltamistilanteet, ja liitän tähän samaiseen kappaleeseen myös peiteltyyn osingon. Veron kiertämisestä koskeva yleislauseke on tuloveron osalta VML:n 28 §. Yleislausekkeen lisäksi

³⁰ Kehitysyhteistyön kattojärjestö 2017

rajattuja tilanteita koskevia säännöksiä on muualla lain normeissa. Osakeyhtiötä koskevaa sääntelyä on siten esimerkiksi elinkeinoverolain sisällä, esimerkkinä 52 h §.³¹

3.5.1 Yleislausekkeen rakenne

Lausekkeen sisältö jakautuu kyseisen pykälän kahteen momenttiin. 28.1 § määrittelee oikeustositseikaston ja oikeusvaikutukset, 28.2 § sen sijaan määrittelee selvittämisvelvollisuuden. Ensimmäisestä momentista on havaittavissa muodon ja sisällön välinen ristiriita:

Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa (VML 28.1 §).

Tästä seuraa se, että asia oikaistaan verotuksessa sisällön hyväksi. Ristiriita ja ratkaisu tiivistetään usein periaatteeksi *substance over form*.³²

Toinen momentti sisältää muihin veronkiertoa estäviin annettuihin lakeihin verraten erityissäännöksen selvittämisvelvollisuutta koskien. Säännös koskee tilanteita, joissa veronkierto on käynyt ilmeiseksi. Tällöin puhutaan osittain käännetyistä selvittämisvelvollisuudesta, jossa selvittämisvelvollisuus on tavanomaista enemmän verovelvollisella. Periaatteet, miten selvittämisvelvollisuus jakaantuu ilmenevät hallintolain 31 §:stä. Pääperiaatteena on viranomaisen velvollisuus huolehtia asian selvittämisestä, verovelvollinen on vastuussa omine vaatimustensa perusteiden selvittämisestä.³³

3.5.2 Miniosakeyhtiö

Tässä kappaleessa käsitellään yleissäännön soveltamistilanteiden yhtä tyyppiä, jossa oikeudellinen muoto ja taloudellisen tilanne ovat ristiriidassa. Tilannetta havainnollistaa hyvin miniosakeyhtiö. Nämä miniosakeyhtiöt ovat omia yksityisoikeudellisia instituutioita, joita käytetään luonnetta vastaamattomaan tarkoitukseen. Tarkoitusta valaisee esimerkki, jossa konsultin palkkiota laskutetaan hänen perustamansa osakeyhtiön nimellä.

³¹ Wikström ym. 2015, 95

³² Wikström ym. 2015, 96

³³ Wikström ym. 2015, 97

Esitetty tapa pääosakkaan palkka- tai muiden luonteeltaan henkilökohtaisen tulon ohjaaminen yhtiön nimiin voidaan sivuuttaa käyttäen KHO:n ratkaisua 1987 B 600.³⁴

Uusi osakeyhtiölaki tuli voimaan vuonna 2006, jonka jälkeen on tullut uudenlainen muodon ja sisällön välinen ristiriita. Osakeyhtiölain mukaan kaikki yhtiön osakkeet tuottavat yhtäläiset oikeudet (OYL 3:1 §). Osakkeille jaettava osinkoa voidaan kuitenkin yhtiöjärjestyksessä määrätä erisuuruiseksi. Syntyy tilanne, jossa on mahdollista jakaa osinko työpanoksen, eikä sijoitetun pääoman kuten yleensä, mukaan eli ns. *työperäinen osinko*. Järjestelyä varten on luotu erityissäännös, TVL 33.3 b §, joka mahdollistaa osingon verottamisen työn tekijän ansiotulona. Säännöstä ei kuitenkaan voida soveltaa julkisesti noteerattuihin yhtiöihin.³⁵

3.5.3 Peitelty osinko

Peitellystä osingosta säädetään VML 29 §:ssä. Normin sanamuodosta käy ilmi, että soveltamisalana on ainoastaan osakeyhtiö tai muu yhteisö ja niiden osakkaiden väliset suhteet. VML 29.5 § kuuluu:

Mitä 1 momentissa säädetään osakeyhtiöstä ja sen osakkaasta, sovelletaan vastavasti muuhun yhteisöön sekä sen osakkaaseen tai jäseneseen.

Täten henkilöyhtiöt jäävät kokonaan käsittelyn ulkopuolelle.

Tarkasteltaessa peitelty osingon taloudellista luonnetta voidaan todeta, ettei se ole yhtiön verotetun voiton jakamista. Edunsaajan, pääsääntöisesti osakas, kannalta kyseessä on muu yhtiöltä saatu tulo. VML 29.1 § mukaan peiteltyllä osingolla tarkoitetaan rahanarvoista etuutta, joka annetaan osakkaan tai tämän omaisen hyväksi osakkuusaseman perusteella olennaisena hinnoittelupoikkeamana tai vastikkeetta. Peitelty osinko voi olla myös omia osakkeita hankkimalla tai lunastamalla taikka osakepääomaa, vararahastoa tai ylikurssirahastoa alentamalla osingosta menevän veron välttämiseksi jaettuja varoja (VML 29.2 §).

Peitelty osingon normisto sisältää keskenään erityyppiset näkökulmat, kun tarkastellaan VML:n soveltamiskelpoisuutta. Voidaan huomata objektiivinen tulkintakulma VML 29.1 § kohdalla. Momentissa kysymys on markkinaehtoperiaatteen vastaisesta hinnoit-

³⁴ Wikström ym. 2015, 98

³⁵ Wikström ym. 2015, 99

telusta: käytetty hinta eroaa käyvästä hinnasta. Vastaavasti VML 29.2 § voidaan soveltaa, vaikka käypiä hintoja olisikin käytetty, jos kyetään osoittamaan osingon jakamisen olevan verojen välttämisen keino. Tämän subjektiivisen tarkastelun kohdalla selvittämisen velvollisuus on huomattavasti enemmän veronsaajan kuin veronmaksajan toimi.

Peitellyllä osingolla on erinäiset oikeusvaikutukset osakkaan ja yhtiön välillä. Edellä mainitun 1 momentin tilanteissa on sovellettavana 3 momentin säännös: "...on yhtiön verotuksessa meneteltävä niin kuin olisi käytetty käypää hintaa ja osakkaan veronalaiseksi tuloksi katsottava käyvän hinnan ja käytetyn hinnan erotus".³⁶

Esimerkki

- a. Yksityismenojaan yhtiöstä veloittaneen osakkaan tuloon lisätään kyseinen määrä ja vastavaroisesti yhtiön vähennyskelpoisista menoista poistetaan/oikaistaan tuo määrä.
- b. Osakkaan ylihintaan myymä hyödyke on ylihinnan osalta peiteltyä osinkoa. Yhtiön kannalta ylihinnan osuus vähennetään hankintamenosta. Vastaavasti alihinnan osuus on peiteltyä osinkoa ja yhtiön tuloon lisätään kyseinen määrä.
- c. Osakkaalle maksetun ylipalkan osuus leikataan yhtiön palkkakuluista, mutta palkkasivukulut ovat mahdollista saada takaisin. Osakkaan kannalta ylipalkan osuus on peiteltyä osinkoa.

Osakkaan verotusta tarkasteltaessa peitelty osinko jaetaan seuraavassa suhteessa: 75 prosenttia ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata tuloa (TVL 33.1d §). Peitellyn osingon tilanteessa määrätään yleensä veronkorotus niin yhtiölle kuin osakkaalle. Verohallinnon ohjeiden mukaan näin tulisi toimia räikeissä yli- tai alihinnoittelutilanteissa sekä, kun osakkaan yksityismenojen kirjaaminen yhtiön kuluksi. Peitellyn osingon tilanne tulee esille myös silloin, kun edun antajana on kotimainen yhtiö ja edunsaajina ulkomaiset osakkaat. Yhtiön kannalta verotus pysyy samana kuin peitellyn osingon osalta muutoinkin, mutta osakkaan kannalta edusta pidätetään lähdeveroa 35 prosenttia.³⁷

3.5.4 Oikeustapaus

Veronkiertämisestä on parisen kymmentä oikeuslaitoksen antamaa päätöstä, joista noin puolet on KHO:n ennakkoratkaisuja. Seuraavaksi tuon esille kaksi osakkeisiin liittyvää

³⁶ Wikström ym. 2015, 114

³⁷ Wikström ym. 2015, 115-116

ratkaisua, joissa oikeus on katsonut, ettei toimiin voida soveltaa EVL 52 h §:ää tai VML 28 §:ää.

Turun HAO 5.2.2016 16/0030/3

A Oy, joka harjoittaa sijoitustoimintaa, oli järjestämässä osakeantia, jossa yhtiön osakekannan omistama B merkitsisi kaikki uudet osakkeet hänen omistamillaan C Oy:n osakkeilla. Näiden osakkeiden osuus C Oy:n, joka toimii puualalla, osakekannasta on 50,60 %. Järjestelyn tavoitteena olisi tehostaa sekä A Oy:n että B:n sijoitustoimintaa. Tarkoituksena on rahoittaa A Oy:n toimintaa C Oy:n jakamalla osingoilla ja lainavaroin, ja vastaavasti C Oy:n pääomittamista A Oy:n toimesta mm. vakuutusjärjestelyjen kannalta. Ennakkoratkaisun mukaan tässä sovelletaan TVL 45.5 §:n ja EVL 52f §:n osakevaihtoa koskevia säännöksiä, jonka perusteella syntyvää voittoa ei katsota B:n veronalaiseksi tuloksi eikä tappiota vähennyskelpoiseksi menoksi.³⁸

Voidaan huomata, ettei tämänkaltaisen osakevaihdon ja omistussuhteiden muutos yksinomaan riitä siihen, että se tulkittaisiin veronkierroksi tai veron välttämiseksi. B:n itse saama verohelpotus ei kasva, koska vaikutusta verotuksellisesti ei tule.

KHO 2017:5

Y:n kuntayhtymä omisti sähköntuotantoa harjoittaneen X Oy:n osakekannan. Yhtiö oli myynyt ennen kuntalain voimaantuloa 1.1.2015 tuottamaansa sähköä Y:lle omakustannushintaan ja tuon jälkeen markkinoille. Tarkoituksena oli X Oy:n toiminnan muutoksen seurauksena muuttaa yhtiön pääomarakennetta. X Oy jakaisi tämän jälkeen voitonjakokelpoiset ja varojenjakokelpoiset varansa sidottua osakepääomaa lukuun ottamatta Y:lle niin että määrä jätettäisiin velaksi, josta X Oy maksaisi markkinaehtoiseksi katsottavaa korkoa. Tapauksessa Verohallinto oli omassa ennakkoratkaisussaan katsonut, etteivät korot olisi vähennyskelpoisia. Hallinto-oikeuden näkemys oli sama, kun se hylkäsi X Oy:n valituksen. KHO kuitenkin kumosi HAO:n ratkaisun, perusteluinaan osakeyhtiölle tunnusomaisen voittovarojen jakamisen osinkona tai muuna varojenjakona, ja siihen liittyvän päättämisen valinnanvapauden.³⁹

Huomataan, että edellä mainitun tilanteen tuoma koron vähentäminen elinkeinotulosta menon muodossa on sallittu EVL:n säännösten puitteissa, vaikka yhtiö ja lainan antaja ovat jopa konserninomaiseen suhteeseen verrattavissa. Täten kyseinen laina voitaisiin

³⁸ Turun HAO 5.2.2016 16/0030/3

³⁹ KHO 2017:5

jossain määrin rinnastaa konserniavustukseen, josta voidaan tehdä mahdollisten normaalien konserniavustuslain mukaisten vähennyksien lisäksi myös korkovähennykset X Oy:n kannalta.

4 OSINKO

4.1 Yleistä

Tässä luvussa käsitellään osakkeelle maksettavan osingon verovaikutuksia. Yhtiö voi jakaa osinkoa osakkeenomistajilleen tilikauden tuloksesta tai vastavuoroisesti yhtiö voi saada toiselta yhtiöltä osinkotuloja. Koska luonnollisten henkilöiden osalta voidaan jako tehdä yrittäjiin ja sijoittajiin, käsittelen vain sijoittajien kannalta verotuksen. Yhtiön osalta puolestaan tarkastelen sen saamien osinkojen lisäksi myös osingonjaon vaikutuksia yhtiön verotukseen.

4.2 Luonnollinen henkilö

Osinko verotetaan osakkeenomistajan eli osakkaan pääomatuloihin kuuluvana. Suomi muutti vuonna 2005 verotusjärjestelmää niin sanottuun klassiseen järjestelmään, joka meillä on nykyäänkin käytössä. Järjestelmä on osittain taloudellisesti kaksinkertainen, jossa huojennukset annetaan osingonsaajataholle. Samalla myös yhtiön ja osakkaan välinen linkitys verotuksessa on katkaistu. Tämä tarkoittaa sitä, ettei yhtiön tuloveron määrä vaikuta osakkaan verotukseen eikä osingonjako yhtiön verotukseen. Kotimaiset yhtiöt jaetaan kahteen kategoriaan: julkisesti noteerattu (listattu) ja listaamaton yhtiö.⁴⁰

Listatun yhtiön osingosta 85 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa (TVL 33 a.1 §). Osinko on tullut listatusta yhtiöstä, mikäli osingonjasta päätettäessä osakkeet ovat olleet julkisesti noteerattuja eli kaupankäynnin kohteina Suomessa tai ulkomailla. Listaamattoman yhtiön osalta verotus on monimutkaisempi. Osinko jaetaan nettovarallisuudelle lasketun vuotuisen tuoton mukaan ansio- ja pääomatulo-osuuksiin. Osinko on täten 25 prosenttisesti veronalaista pääomatulo, mikäli se vastaa osakkeen matemaattista kahdeksan prosentin vuotuisen tuottoa. Osinkotulossa on 150 000 euron vuotuinen raja, jonka ylimenevältä osalta verotettavana pääomatulona on 85 prosenttia. Jos osingon suuruus ylittää edellä mainitun vuotuisen tuoton määrän, on tämän kohdalla osinko 75 prosenttia veronalaista ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata. Ulkomaalaiselta yhtiöltä saatu tulo on samoilla säännöillä veronalaista, mikäli yhtiön kotipaikka on EU:n alueella tai valtiossa, jonka kanssa Suomella on osinkotuloihin

⁴⁰ Wikström ym., 2015, 178-179

sovellettava verosopimus (TVL 33.1 c §). Muussa tapauksessa osinko on kokonaan veronalaista tuloa (TVL 33.2 c §).⁴¹

4.3 Yhtiö

Osakeyhtiölle tulevat osinkotulot kohdistetaan EVL 6 a §:n mukaisesti elinkeinotulolähteeseen. Osakeyhtiön saamat osinkotulot toiselta osakeyhtiöltä ovat verovapaita, jos osingonsaajana on listattu yhtiö. Myös listaamattoman yhtiön jakamat osingot toiselle listaamattomalle yhtiölle ovat verovapaita. Poikkeuksena näihin on tilanne, jossa osingonjakajana toimii listattu yhtiö ja saajana listaamaton yhtiö, jonka omistusosuus on alle 10 prosenttia jakajana toimivan yhtiön osakepääomasta. Tilannetta pidetään portfoliosijoituksena ja kyseistä sääntöä sulkusäännöksenä. Tarkoitus on estää verojen kiertäminen listaamattoman yhtiön kautta. Tilanteen mukaiset osingot ovat kokonaan verotettavaa tuloa.

Samainen 10 prosentin raja on myös käytössä, kun puhutaan sijoitusomaisuusosakeista ja yhtiö ei ole EU:n jäsenvaltion alueella tai osingot tulevat muualta kuin kotimaasta ja EU:n ulkopuolelta. Huomioitavaa on kuitenkin noudattaa verosopimuksen mukaista verotusta, mikäli tällainen on tehtynä, muutoin osinkotulot ovat kokonaan veronalaista tuloa (EVL 6.2 §).⁴²

Vuoden 2016 alusta on astunut voimaan osinkoveroetujen väärinkäyttöä sisältävä säännös, jonka mukaisesti osinkotulo on siltä osin veronalaista tuloa kuin mitä se on verotuksessa vähennyskelpoinen osingon maksajalle.⁴³

Voitonjaon vähennyskelpoisuus.

Lähtökohtaisesti osingonjakaminen on vähennyskelvotonta niin kirjanpidossa kuin verotuksessakin. Tämä johtuu siitä, ettei kyseessä ole suorituksia tuotannontekijöistä vaan ne ovat oman pääoman oikaisuja. Historiassa on kuitenkin muinoin annettu verotukityypisiä huojennuksia koskien yhtiön tuloa. Tämän vähennyksen salliminen loppui kuitenkin vuonna 1993.⁴⁴

⁴¹ Wikström ym. 2015, 180

⁴² Wikström ym. 2015, 231-232

⁴³ HE 59/2015

⁴⁴ Wikström ym. 2015, 239

Voitonjaon vähennyskelvottomuudesta on kuitenkin kaksi poikkeusta, joista toinen koskee lähinnä osuuskunnan ylijäämän palautusta, jota en sen tarkemmin käsittele. Toinen näistä tilanteista on työperäinen osinko (TVL 33 b.2 §), jonka säännös kuuluu seuraavasti:

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään osingon veronalaisuudesta, osinko on ansiotuloa, jos osingon jakoperusteena yhtiöjärjestyksen määräyksen, yhtiökokouksen päätöksen, osakassopimuksen tai muun sopimuksen mukaan on osingonsaajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos. Osinko on sen henkilön tuloa, jonka työpanoksesta on kysymys.

Näin ollen osakeyhtiö voisi vähentää tämänkaltaisen osingon palkkakuluinaan.

5 KULUTUSVEROT

5.1 Yleistä

Luvun tarkoitus on käydä läpi niitä veroja, jotka koskevat osakeyhtiötä, kun se tuottaa veropiiriin kuuluvia tuotteita tai ostaa niitä ja myy niitä. Yleisimmät kulutusverot tässä kohdin ovat valmistevero ja arvonlisävero. Näiden verojen osalta on luotu valmisteverotuslaki (2010/182), joka noudattaa EU:n yhtenäistä valmisteverodirektiiviä (2008/118/EY). Kansallisesti ennen direktiiviä luodut lait harmonisoitiin direktiivin tuoteluettelon osalta. Arvonlisäverotuksesta säädetään arvonlisäverolaissa (1993/1501). Lisäksi on olemassa kansallisesti säädettyjä valmisteveron luonteisia maksuja, joita en kuitenkaan käy tässä sen tarkemmin. Lista näistä löytyy Verohallinnon sivuilta.

5.2 Valmisteverot

Valmisteveroista säädetään siis EU:n valmisteverodirektiivissä, joka toimii pohjana kansalliselle valmisteverotuslaille, että ennen sitä tehdyille yksittäisille säädöksille, joita on harmonisoitu direktiiviä vastaavaksi. Direktiivin 1 luvun 1 artiklan 1 kohdan mukaan valmisteverojen yhdenmukaistaminen koskee energiatuotteita ja sähköä, alkoholia ja alkoholijuomia sekä valmistettua tupakkaa.⁴⁵ Samaisen luvun 3 artiklassa mainitaan, että jäsenvaltiot voivat kantaa veroja:

- a) muista tuotteista kuin valmisteveron alaisista tavaroista;
- b) palvelujen suorituksista, mukaan lukien valmisteveron alaisiin tavaroihin liittyvät palvelujen suoritukset, edellyttäen että näitä veroja ei voida pitää liikevaihtoveron luonteisina veroina.⁴⁶

Yhtenäistetyn valmisteveron piiriin kuuluvat alkoholi ja alkoholijuomat, tupakka, sähkö, maakaasu, kivihiili ja nestemäiset polttoaineet.⁴⁷ Lisäksi Suomessa on tuotekohtaisia säädöksiä, jotka koskevat virvoitusjuomia, juomapakkauksia, mäntyöljyä, polttoturvetta ja savukepaperia.⁴⁸

⁴⁵ Wikström ym. 2015, 357

⁴⁶ Euroopan Unionin neuvosto 2009

⁴⁷ Verohallinto 2016

⁴⁸ Wikström ym. 2015, 231-232

Valmisteverot ovat kulutusveroja, jotka kohdistuvat tiettyyn tuotteeseen. Verojen kohdistamisen osalta käytetään alueperiaatetta. Tämä tarkoittanee sitä, että veron kohteeksi valikoituu kulutus sen mukaan, missä se tapahtuu tai kyseinen tuote luovutetaan kulu-
tukseen.⁴⁹ Tuotteisiin kohdistuvan verotuksen osalta EU:n yhtenäistetty valmisteverojär-
jestelmä perustuu määränpääperiaatteelle.⁵⁰ Kyseinen periaate on tulkintani mukaan
vastaava kuin alueperiaate. Valmisteverolain 2 §:ssä periaatteen sisältö on helpommin
ymmärrettävissä:

Valmisteveron alaisia ovat ne 1 §:ssä tarkoitetut tuotteet, jotka Suomessa valmistetaan
tai vastaanotetaan toisesta jäsenvaltiosta sekä tuotteet, jotka tuodaan Suomeen unionin
ulkopuolelta.

Määränpääperiaate on käytössä, kun elinkeinoharjoittajina on kumpikin osapuoli tavaran
toimituksessa. Yksityishenkilöiden hankinnoissa aina näin ei ole vaan valmisteverotus-
lain 8 §:ssä on maininta yksityishenkilön tuomisista. Näihin sovelletaan unionin sisä-
markkinoiden periaatteen mukaisesti alkuperämaaperiaatetta eli valmistevero kanne-
taan siinä maassa, josta tuote hankitaan.

Ahvenanmaan tilanne on mielenkiintoinen EU-jäsenyyden ja alueperiaatteen soveltami-
sen kannalta. Maakunta on nimittäin niin sanottu kolmas alue.⁵¹ Suomi voi näin ollen
hoitaa valmisteverotuksen itse, koska Ahvenanmaa ei kuulu direktiivin soveltamisen alle
ja on ulkopuolisen valtion asemassa niin Suomeen kuin muihin unionin jäsenvaltioihin.
Tästä johtuen Ahvenanmaan ja Manner-Suomen välille on perustettu veroraja, joka on
voimassa arvonlisä- ja valmisteverotuksessa.⁵² Tämä järjestely turvaa vesi- ja ilma-alus-
ten verovapaan myynnin turvaaminen matkustajille, kun mahdollisuus poistui unionin si-
säisestä liikenteestä vuonna 1999.

Eräs erityisjärjestely, väliaikaisen verottomuuden järjestelmä, on valmisteverotuksen toi-
mintaan vaikuttava. Järjestelmä helpottaa rahoittamista, koska ideana on, että valmiste-
veroa ei tarvitse suorittaa ennen kuin veronalainen tuote luovutetaan verottomasta va-
rastosta. Verottomalla varastolla tarkoitetaan paikkaa, jossa valtuutettu varastonpitäjä
ansiotoiminnassaan valmistaa, jalostaa, varastoi, vastaanottaa tai tuo maahan yhteisön
ulkopuolelta valmisteveronalaisia tuotteita väliaikaisesti verottomana.⁵³ Kyseisen luvan
myöntää tulliviranomainen (ValmVL 21.1 §).

⁴⁹ Wikström ym. 2015, 358

⁵⁰ Wikström ym. 2015, 359

⁵¹ Wikström ym. 2015, 360

⁵² Wikström ym. 2015, 360-361

⁵³ Wikström ym. 2015, 361

5.3 Arvonlisävero

Arvonlisävero on kulutusvero, joka kohdistetaan kulutukseen. Lopullisen kulutuksen toimijoina ovat suurilta osin kuluttajat, jotka näkevät ALV:n ostamissaan tuotteissa tai palveluissa. Alueellinen ja aineellinen soveltamisala määrittelevät yhdessä ALV:n yleisen soveltamisalan.⁵⁴ ALV 1 §:ssä sisältyvät säännökset verovelvollisuuden synnyttävistä tilanteista, joita ovat:

1. liiketoiminnan muodossa Suomessa tapahtuvasta tavaran ja palvelun myynnistä;
2. Suomessa tapahtuvasta tavaran maahantuonti;
3. Suomessa tapahtuvasta 26 a §:ssä tarkoitetusta tavaran yhteisöhankinta;
4. Suomessa tapahtuvasta 72 l §:ssä tarkoitetusta tavaran siirrosta varastointimenettelystä.

Myynnin ei katsota tapahtuvan liiketoiminnan muodossa, jos siitä saatu vastike on enakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua palkkaa (AVL 1.2 §). Säännökset koskevat Suomessa tapahtuvia toimia, joten ne kohdistetaan kulutukseen alueperiaatteen mukaisesti. Tähän liittyen voidaan asettaa kysymyksiä, mitä alueella tarkoitetaan. EU:n lainsäädännön mukaisesti Suomella tarkoitetaan Suomen arvonlisäveroaluetta ja Ahvenanmaan maakuntaa.⁵⁵ EU:ssa sovelletaan pääsääntöisesti määränpääperiaatetta, jolloin kulutuksen sijainti määrittelee, minkä valtion arvonlisäveroa sovelletaan.

5.3.1 Verovelvollisuus

Edellä mainitsin ne tilanteet, joissa verovelvollisuus syntyy. ALV 15 § täsmentää, koska verovelvolliselle syntyy suorittamisvelvollisuus. Veron suorittamisvelvollisuus syntyy, kun:

1. myyty tavara on toimitettu tai palvelu suoritettu;
2. vastike tai sen osa on kertynyt ennen 1 kohdassa mainittua ajankohtaa;
3. 79 §:ssä tarkoitettu suoritus on saatu;
4. tavara tai palvelu on otettu omaan käyttöön.

Mikäli tavaraan tai palveluun liittyy jatkuvan suoritteen olemus, katsotaan sen täyttävän 1 momentin 1 kohta kunkin suoritukseen liittyvän tilitysjakson päättyessä (AVL 15.2 §).

⁵⁴ Wikström ym. 2015, 370

⁵⁵ Wikström ym. 2015, 359

5.3.2 Toiminnan aloittaminen

Arvonlisäverollista toimintaa harjoittavan on tehtävä ennen toiminnan aloittamista yritys- ja yhteisölaissa (244/2001) tarkoitettu perustamisilmoitus (AVL 161.1 §). Yrityksen on tässä ilmoitettava arvonlisäverovelvolliseksi Verohallinnon rekisteriin.⁵⁶ Tätä ei tarvitse tehdä, mikäli tilikauden, pääasiassa 12 kuukautta, liikevaihto on enintään 10 000 euroa. Tilikauden ollessa 12 kuukaudesta poikkeava, on sen liikevaihto muutettava vastaamaan 12 kuukauden arvoa. Liikevaihto kerrotaan ensin luvulla 12 ja jaetaan sitten tilikauden todellisten, täysien kuukausien määrällä. Perustamisilmoituksen avulla yritys saa kuitenkin oikeuden ostovähennysten tekemiseen ja tämän ilmoituksen voi tehdä, kun toimintaa varten aletaan tehdä hankintoja.

5.3.3 Alarajahuojennus

Arvonlisäveroon voi saada alarajahuojennusta, jos verovelvollisen tilikauden liikevaihto on alle 30 000 euroa. Verohallinto on määritellyt laskennallisen tilikauden pituudeksi 12 kuukautta.⁵⁷ Huojennukseen oikeuttavat tapahtumat määritellään Verohallinnon sivuilla. Laskukaava huojennuksen määrään on seuraava:

$$\text{vero} - \frac{(\text{liikevaihto} - 10\,000 \text{ e})}{20\,000 \text{ e}} \times \text{vero}$$

Tässä liikevaihdolla tarkoitetaan huojennukseen oikeuttavaa liikevaihtoa ja verolla myynnistä suoritettavien verojen ja ostosta vähennettävien arvonlisäverojen erotus. Mikäli tilikausi ei ole 12 kuukautta, tulee liikevaihto suhteuttaa kyseisen ajanjakson liikevaihdoksi. Tämä saadaan kertomalla huojennukseen oikeuttava liikevaihto 12:lla ja jakamalla saatu tulos tilikauden kuukausien määrällä.⁵⁸

⁵⁶ Verohallinto 2018

⁵⁷ Verohallinto 2018

⁵⁸ Verohallinto 2019

5.3.4 Veropohja

Arvonlisäveroon liittyy käsite *veropohja*. Veropohjalla tarkoitetaan niitä hyödykkeitä eli tavaroita ja palveluita, joiden myynnistä on maksettava veroa. Lähtökohtana voitaisiin pitää kaikkea, mitä voidaan myydä liiketoiminnan muodossa (AVL 17 §). Veropohja on täten laaja ja markkinalähtöinen.⁵⁹ Tavaroiksi luetaan aineelliset esineet ja energiahyödykkeet ja palveluksi kaikki muu liiketoiminnan muodossa myytävä. Lista seuraavaksi ne kohdat, jotka AVL määrittelee poikkeuksina myynnin verollisuudesta, mutta vain kunkin kohdan pääsäännön mukaisesti. Näihinkin sisältyy omia poikkeuksen poikkeuksia, jotka on määritelty AVL 4 luvun muissa säännöksissä.

Kiinteistön luovutukset

Kiinteistön luovutukset ja kiinteistöön liittyvien oikeuksien luovutukset (vuokraus) ovat verovapaita (AVL 27 §). Kiinteistöllä tarkoitetaan yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112/EY täytäntöönpanotoimenpiteistä annetun neuvoston täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 282/2011 13 b artiklassa määriteltyä kiinteää omaisuutta (AVL 28 §). Vanha muoto avaa enemmän määritelmää: Kiinteistöllä tarkoitetaan maa-alueita, rakennusta ja pysyvää rakennelmaa tai niiden osaa (AVL 28 §).

Terveyden- ja sairaanhoitopalvelu

Veroa ei suoriteta terveyden- ja sairaanhoitopalvelun myynnistä eikä myöskään hoitotoimen harjoittajan luovuttamiin tavanomaisesti hoitoon liittyviin tavaroihin ja palveluihin (AVL 34 §).

Rahoituspalvelut ja vakuutuspalvelut

Veroa ei suoriteta rahoituspalvelun myynnistä (AVL 41 §) tai vakuutuspalvelun myynnistä ja välityksestä (AVL 44 §). Rahoituspalvelulla tarkoitetaan laissa:

1. takaisinmaksettavien varojen hankintaa yleisöltä ja muuta varainhankintaa;
2. luotonantoa ja muuta rahoituksen järjestämistä;

⁵⁹ Wikström ym. 2015, 386

3. luotonantajan harjoittamaa luoton hallintaa;
4. maksuliikettä;
5. valuutanvaihtoa;
6. arvopaperikauppaa;
7. takaustoimintaa.

Arvopaperikaupalla tarkoitetaan osakkeiden ja muiden niihin verrattavien osuuksien, saatavien sekä johdannaissopimusten myyntiä ja välitystä, myös silloin kun ne eivät perustu asiakirjaan (AVL 42.1 §). Vakutuuspalveluina pidetään melko laajasti vakuutus-ten hoitoon ja tilastointiin sekä käsittelyyn liittyviä toimia (AVL 44.2 §).

Sijoituskulta

Sijoituskullan myynnistä ja välityksestä ei suoriteta veroa (AVL 43 a §). Sijoituskullan kriteerit on sisällytetty AVL 43 b §:ään ja tilanteet, joissa toiminta on veronalaista AVL 43 c §:ään.

Muita säännöksiä

Verottomia ovat esiintymispalkkiot ja eräät immateriaalioikeudet (AVL 45 §), yleis-hyödyllisen yhteisön jäsenlehden painos (AVL 56 §), vesialukset (AVL 58 §) ja eräitä muita tavaroita ja palveluita (AVL 59-60 §:t).

5.3.5 Verokanta

Hyödykkeet on jaettu kolmeen eri verokantaan, jotka määräävät arvonlisäveron suuruu-den kyseisen hyödykkeen hinnasta. Arvonlisävero lasketaan hyödykkeen verottomasta hinnasta tai vastikkeesta, mitä kutsutaan myös veron perusteeksi.

24 %	yleinen verokanta: useimmat tavarat ja palvelut
14 %	alennettu verokanta: elintarvikkeet, rehu, ravintola- ja ateriapalvelut
10 %	alennettu verokanta: kirjat, lääkkeet, liikuntapalvelut, elokuvanäytökset kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien sisäänpääsy, henkilökuljetus, majoitus-palvelut ja televisio- ja yleisradiotoiminnasta saadut korvaukset

0 %	<p>Nollaverokanta (näistä hankinnoista myös vähennysoikeus): arvonlisäverottomien vesialusten myynti, vuokraus ja rahtaus sekä näihin aluksiin kohdistuvat työsuoritukset</p> <p>jäsenlehtien ja mainosten veroton myynti yleishyödyllisille yhteisöille</p> <p>varastointimenettelyihin liittyvä veroton myynti (verovarasto alvissa)</p> <p>vienti EU-alueen ulkopuolelle</p> <p>tavaran myynti EU-maihin arvonlisäverovelvollisille ostajille (ohje alv eutavarakaupassa)</p> <p>muut kansainväliseen kauppaan liittyvät tavaroiden ja palvelujen myynnit, esim. veroton myynti diplomaateille ja kansainvälisille järjestöille</p>
-----	---

Taulukko 1. Verokannat ⁶⁰

5.3.6 Vähennysoikeus

Arvonlisävero kulkee hyödykkeen hinnassa mukana aina loppukäyttäjälle asti, joten lain-säädäntö antaa tuotantoketjun eri vaiheissa oleville toimijoille mahdollisuuden vähentää maksamansa arvonlisäveron. Yleinen vähentämisoikeus arvonlisäveron osalta on kirjattu AVL 102 §:ään. Verovelvollinen saa vähentää verollista liiketoimintaa varten toiselta verovelvolliselta ostamastaan hyödykkeestä suoritettavan veron. Vähennysoikeus koskee myös verovelvollisen maahan tuomasta tavarasta tai tekemää yhteisöhankinnasta suoritettavaa veroa (AVL 102.1 § 2-3 k). Mikäli hyödyke on hankittu tai otettu käyttöön vain osittain vähennykseen oikeuttavassa toiminnassa, voi verovelvollinen tehdä vähennyksen vain kyseiseen toimintaan käyttämisen osalta (AVL 117 §). Tilanteessa tehdään siis jako vähennyskelpoiseen ja vähennyskeltottomaan osaan hyödykkeen käytössä. Verohallinto on omilla sivuillaan antanut selventävän esimerkin tilanteesta, joka tosin on tehty yksityisen elinkeinoharjoittajan toiminnasta, mutta selventää kuitenkin tuota jakoa.

Esimerkki.

Kotipalveluyrittäjä myy arvonlisäverollista siivouspalvelua ja arvonlisäverotonta sosiaalihuoltopalvelua. Hän hankkii toimintaansa varten pakettiauton, jota käytetään myös yksityisajoihin. Yrittäjä saa vähentää pakettiauton hankintaan ja sen käyttökustannuksiin sisältyvän arvonlisäveron vain siltä osin kuin hän käyttää autoa arvonlisäverolliseen toimintaan eli siivouspalveluun. Vähennystä varten yrittäjän on pidettävä ajopäiväkirjaa.

⁶⁰ Verohallinto 2018

Ajopäiväkirjan perusteella voidaan osoittaa, mikä osuus matkoista on liittynyt arvonlisäverolliseen ja mikä arvonlisäverottomaan liiketoimintaan ja mikä osuus on ollut yksityisajaja.⁶¹

Yleiseen vähennysoikeuteen on myös rajoituksia eräisiin hyödykkeitä koskeviin hankintoihin, joista ei saa tehdä vähennyksiä. Tällaisia ovat AVL 114-116 §:ssä määritellyt hankinnat. Verohallinto tiivistää rajoitukset siten, että rajoitus koskee hankintoja, joiden katsotaan palvelevan enemmän yrittäjän tai hänen henkilökuntansa yksityistä kulutusta.⁶²

Lista näistä hankinnoista on AVL 114 §:n mukainen myös Verohallinnon sivuilla. Vähennystä ei saa tehdä, kun hankinta koskee:

1. asuntona, lastentarhana, harrastustilana tai vapaa-ajanviettopaikkana käytettävää kiinteistöä sekä siihen tai sen käyttöön liittyviä tavaroita ja palveluja
2. asunnon ja työpaikan väliseen kuljetukseen liittyviä tavaroita ja palveluita
3. edustustarkoitukseen käytettäviä tavaroita ja palveluita
4. henkilöautoja, moottoripyöriä ja eräitä muita kuljetusvälineitä sekä niihin tai niiden käyttöön liittyviä tavaroita ja palveluita.

AVL 114.2 § antaa kuitenkin poikkeuksen 4 kohtaan. Sen mukaan myytäväksi, vuokratavaksi tai ammattimaiseen henkilökuljetukseen tai ajo-opetukseen hankittu ajoneuvo tai alus sekä henkilöauto, joka on hankittu yksinomaan vähennykseen oikeuttavaan käyttöön, ei ole rajoituksen piirissä.⁶³

5.3.7 Veron kohdistaminen

Poikkeuksena aiemmin tässä teoksessa mainittujen jaksottamissääntöjen ja yleisesti yrityksen toiminnan verotuksellisesta tarkastelusta, on arvonlisäveron kohdistaminen tilikauden (kalenterivuosi) sijaan kalenterikuukausi. Suoritettava vero, vähennettävä vero ja ilmoitettavat liiketapahtumat ilmoitetaan kalenterikuukaudelle suoriteperiaatteen mukaisesti (AVL 135 §). Suoritettavien verojen ja vähennysten jälkeinen erotus on tilitettävä vero. Edellä kerrotusta pääsäännöstä voi yritys poiketa AVL 136 §:n perusteella. Tilikauden aikana voidaan täten käyttää laskutusperiaatetta, jolloin myynnit ja ostot kohdistetaan veloitusten mukaan tai vaihtoehtoisesti kassaperiaatteen mukaisesti. Tilikauden päättyessä nämä kohdistamiset täytyy kuitenkin oikaista, pääsäännön mukaisiksi, viimeiselle kalenterikuukaudelle.⁶⁴

⁶¹ Verohallinto 2018

⁶² Verohallinto 2018

⁶³ Verohallinto 2017

⁶⁴ Wikström ym. 2015, 400

6 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tavoitteena oli käydä läpi osakeyhtiön verotusta koskeva lainsäädäntö pääpiirteissään. Tarkoitus oli saada se helpollukaiseen muotoon, jotta lukija ymmärtäisi tärkeimmät osakeyhtiön toimintaan liittyvät verosääntelyt ja niiden vaikutukset. Opinnäytetyössä luotiin katsaus tulojen verotukseen ja verosuunnitteluun laajasti, sillä ensimmäiseksi mainittu on joissain määrin yhtenevä kirjanpidon kanssa. Verosuunnittelussa taas laillisen ja laittoman raja on häilyvä. Tästä hyvänä esimerkkinä veron minimointi käsitteen alle kuuluvan veron säästämisen ja veron kierron ero. Työssä tuotiin myös osinkoa sääntelevät normit esille. Osinkotulojen verotus kuitenkin koskee jokaista osakeyhtiön omistajaa, mikäli osinkoa päätetään jakaa. Kulutusverojen vaikutuksesta puhtaasta on riittänyt viime vuosina muun muassa tupakan tai polttoaineen verottamisen sarjalta. Tärkeimpänä tähän kategoriaan kuuluva vero on kuitenkin arvonlisävero, joka näkyy jokaisen kuluttajan toiminnassa. Liiketoiminnan kannalta arvonlisäveroon liittyy monia velvollisuuksia ja oikeuksia, että näiden sisältämiä poikkeuksia.

Suomen verolainsäädäntö sisältää kolmijakoisen tulolähdejaon lisäksi muita verotuksellisia normeja, jotka niin yrityksen kuin yksityisen toimijan on otettava huomioon. Tuloverolain, laki elinkeinotulon verottamisesta ja maatalouseläinlaidon normisto ei ole vuosien aikana muuttunut radikaalisti. Hallitus kuitenkin esitti viime vuonna tulolähdejaon poistamisesta, jolla olisi vaikutusta yksinomaan yhteisöille, mukaan lukien osakeyhtiö. Lain muuttamisella ei esityksen perusteella olisi sen suurempaa vaikutusta yhteisöverotuotoon. Eduskunnan hyväksyttyä hallituksen esitys maaliskuussa tulee uusi laki voimaan 1. heinäkuuta 2019. Muutoksen tuomat vaikutukset ovat tällä hetkellä laskennallisia, joten on mielenkiintoista nähdä niiden konkreettinen vaikutus osakeyhtiöiden toiminnan verotukseen.

Työn tuloksena on siis teos, joka sisältää osakeyhtiön verotuksen ja verosuunnittelun näkökulmasta merkittävät lainsäädännölliset piirteet. Teoksen sisällöstä voi aloitteleva osakeyhtiö tai sellaisen perustamista miettivä saada käsityksen, mitä vero-oikeudellisia asioita tulee ottaa huomioon liiketoiminnassa. Toivottavasti teos myös luo oikeuskirjallisuuden saralle oman lisänsä. Yksityiskohtainen osakeyhtiön toimintaan liittyvän verotuksen käsittely suomalaisessa kirjallisuudessa on jäänyt lukumäärällisesti vähäiseksi.

LÄHTEET

Euroopan Unionin neuvosto 2009. Neuvoston direktiivi 2008/118/EY valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä ja direktiivin 92/12/ETY kumoamisesta. Viitattu 10.7.2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0118&qid=1556280132704&from=FI>

Eduskunta 2019. Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 257/2018. Viitattu 26.3.2019 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_257+2018.pdf

Kehitysyhteistyön kattojärjestö. Aggressiivinen verosuunnittelu – ja kuinka siitä päästään eroon - verkkojulkaisu 9.2.2017. Viitattu 9.2.2018 <https://www.fingo.fi/sites/kepa.fi/tiedostot/julkaisut/aggressiivinen-verosuunnittelu.pdf>

Kehitysyhteistyön kattojärjestö. Yrityksen verotiedot avoimiksi-verkkojulkaisu 21.9.2017. Viitattu 12.11.2018 <https://www.fingo.fi/sites/kepa.fi/tiedostot/julkaisut/kepa-factsheet-julkinen-maakoh-tainen-raportointi.pdf>

Korkein hallinto-oikeus. Ratkaisu. KHO:2017:5. Viitattu 26.3.2019 <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2017/201700077?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=verosuunnittelu>

Käsittelytiedot HE 257/2018. Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Viitattu 20.3.2019 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_257+2018.aspx

Ossa, J. 2014. Yritystoiminnan verotus. 2., uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus

Turun hallinto-oikeus. Ennakkoratkaisu. Turun HAO 16/0030/3. Viitattu 26.3.2019 https://www.finlex.fi/fi/oikeus/hao/2016/turun_hao20160030?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=veronkierto

Verohallinto 2018. Arvonlisäveron alarajahuojennus. Viitattu 27.7.2018. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/arvonlisaveron_alarajahuojennu/

Verohallinto 2019. Arvonlisäveron alarajahuojennus. Viitattu 17.4.2019. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48634/arvonlis%C3%A4veron-alarajahuojennus/>

Verohallinto 2018. Arvonlisäveroprosentit. Viitattu 17.4.2019. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/arvonlis%C3%A4veroprosentit/>

Verohallinto 2017. Arvonlisäveron vähennys ostoista. Viitattu 4.11.2018. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/ostoihin_sisallyvan_arvonlisaveron_vahentaminen/

Verohallinto 2016. Valmisteverotus. Viitattu 10.7.2018. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/valmisteverotus/>

Verohallinto 2013. Vähennysoikeuden rajoitukset. Viitattu 4.11.2018. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/ostoihin_sisallyvan_arvonlisaveron_vahentaminen/vahennysoikeuden_rajoitukse/

Verohallinto 2017. Vähäinen liiketoiminta on arvonlisäverotonta. Viitattu 26.7.2018. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/rekisterointi/vahainen_liiketoiminta_on_arvonlisavero/

Wikström, K.; Ossa, J. & Urpilainen, M. 2015. Vero-oikeuden yleiset opit. Helsinki: Kauppakamari